

ש ו ר ו ת

מוסד הבקורת

שמעתי על "מוסד הבקורת", שעומדים להקים ליד הסוכנות היהודית ונוכרתי בשיחה מעניינת.

היה זה באביב של שנת תרצ"ו. נתקיימה אסיפה יוצאת מן הכלל של הוועד הלאומי, שבה נאם נשיא ההסתדרות הציונית, ד"ר חיים ווייצמאן. עם תום האסיפה והקהל יצא לפרוודור של משרדי הקרן היסוד נפגש מר חיים מרגלית קאלוואריסקי עם עם ב. כצנלסון. מר קאלוואריסקי בא בטענתו הנצחית:

— לא למדנו כלום מהמאורעות והעובדים בראש תנועתנו אינם מתחשבים או מתחשבים אך מעט מאוד, עם הגורם הראשי של המצב המדיני הרע והמסובך בארץ; והראיה, שבאסיפה זו, היוצאת מן הכלל לא נגעו הנואם הראשי והמתווכחים בשאלה הערבית, כאילו אינה כלל בנמצא בעולמנו.

שאל מר כצנלסון:

— ובכן מה אתה מציע?

— אני מציע — השיב מר קאלוואריסקי — להתעמק יותר בשאלה, שלא נהיה כל

ימינו דיליטאנטים, וקודם כל — לכונן וועדה, שתחקור סיבת הכשלונות במדיניות שלנו עד היום.

— מי מתנגד להקירה? — שאל שוב מר כצנלסון.

ושיחה מעניינת זו, גלויית-הלב, נפסקה באמצע.

מאז עברו יותר משלוש שנים ומחצה והשאלה לא נתנה מנוחה — עד שסוף-סוף הוחלט להקים את "מוסד הבקורת". מר קאלוואריסקי נצח.

משהו על ה"ישיבות"

ובכן מספר מרדכי בן הלל הכהן:

— כשבא וועד הצירים ירושלימה — בשנת תרע"ח — התעניין בתשומת-לב מיוחדת במצב הישיבות הנמצאות בארץ הקודש. בדבר הזה היתה לא בלבד עבודה של צדקה, תגמול-חסד לאנשים הסובלים מחסור. הישיבות — הן בתי-האולפנה שלנו מדורות קדומים, אהלי-שם, בתי-היוצר לרבנים, למאורות התורה; והישיבות בירושלים או, בשעת-חירום כזו, בשעה שהמלחמה העולמית הרסה את כל

משכנות-יעקב בליטה וזאמוט, והישיבות הגדולות היו כלא היו — עתה צריכות ישיבות ירושלים לשמירה יתירה, לטיפול מיוחד, להשגחה מצויינת. עלינו לשמור על שארת-הפליטה של בתי-תורתנו אלה ולהביא בהם את כל התקונים הנחוצים, למלא את כל צרכיהם, לבנותם, לפארם ולשכללם... היחס הזה היה אף לבתי תלמוד התורה, הנמצאים על יד הישיבות. הוועד תמך בהם ובמלמדיהם כפי התקציבים שהוגשו (אתחלתא, ספר ראשון, עמ' 117-118).

כך היה המצב אז, בשנת תרע"ח. וכך הוא המצב היום. מה נשתנה? נשתנה רק היחס. אז ידע המוסד העליון שלנו, שהישיבות הן "בתי אולפנה שלנו מדורות-קדומים, בתי-היוצר לרבנים, למאורות-התורה" וצריכים לשמור עליהן, והיום — אין המוסד העליון שלנו מתעניין כלל וכלל בישיבות...

במשך שני חדשים הוציא אז וועד הצירים לישיבות, בתי תלמוד-תורה, וכו' — 3,980 לירה. ישיבת "עץ חיים", למשל, קבלה שבוע-שבוע 8,503 גרשים מצריים; ישיבת "מאה שערים" — 5,119; "חיי עולם" — 3,817; "תורת חיים" — 2,374. מספרם של האנשים, שחיו מכספי ה"ישי-

בות" בירושלים, היה אז בסך הכל פחות קצת מ-5000.

כדי לאון את תקציבן של הישיבות ובתי תלמוד תורה היום דרושות 75,000 לירה — לפי הערכתה של "קהלת".

כלום יש מי שדואג לכך ומיצר בצרור-תיהן של הישיבות במצבנו הקשה היום? כלום יש מי שנושא בעול הקשה המוטל על מנהלי הישיבות? נוטרי ישראל

וכך נוהגים נוטרי-ישראל בירושלים "קרתא דשופריא":

מכונית-משא מחכה להם בשבת בבוקר במרכז העיר. אחד-אחד מתאספים הם ונוסעים "בריש גלי" לארנונה — תלפיות. ושם בית כנסת גדול העומד באמצע בנייתו. כאן איוו להם מושב נוטרי-ישראל בשבת בבוקר. תאמרו, שנוטרי-ישראל מתפללים כאן בשבת בבוקר, כנהוג בישראל? לא. כאן מתאמנים ביריות, וכו'.

מטעים שמעתי מספרים:

— העלון "דאס תורה לעבען" נדפס באמת בבית-היתומים דיסקין אלא כדי לא לפתוח פה לשטן, חלילה, רושמים עליו שנדפס בדפוס "חורב", שאינו קיים בעולם. ג. אילון